

Meditatie over Psalm 124 op zondag 03-05-2020

Broeders en zusters in Christus,

Psalm 124 heeft een prachtige melodie. Hij heeft iets feestelijks en ook iets plechtigs. Als een vlag, halfstok en in de top. De Psalm gaat de hoogte in, maar ook weer terug de diepte in. Niet alleen de melodie is mooi, maar ook de woorden zijn indrukwekkend. Tijdens de bevrijding 75 jaar geleden werd deze Psalm vaak gezongen. Dat past ook goed bij hoe het in de Psalm klinkt in vers 1: Israël zeg dat toch. Dat betekent: Israël blijf het herhalen. Blijf het herhalen.

Psalm 124 is een pelgrimslied. Een lied van de opgang. De Israëlieten zongen dit lied op weg naar Jeruzalem, om in de tempel één van de grote feesten te vieren. De pelgrimslieparen werden ook gezongen in de tempel. Je ziet het voor je. Een priester of Leviet zet in met de woorden van vers 1: 'Als de HEERE niet bij ons geweest was en voegt hij er expliciet aan toe: Israël, zeg dat toch. En dan antwoorden de pelgrims in koor en het is letterlijk een herhaling: als de HEERE niet bij ons was geweest. Zo'n herhaling is dus niet verkeerd, gemeente.

Integendeel, het is een onderstreping. Je moet het jezelf telkens weer te binnen brengen en je eigen maken. Juist omdat je het ook kunt vergeten en kwijtraken: deze kern en belijdenis. Dat als de HEERE niet bij ons geweest was. Ja, wat dan? Dan hadden we het niet gered. Dan waren we verslonden en weggevaagd. Je voelt de huiver. Soms kan dat helpen. Om die huiver te voelen en tot je door te laten dringen. Dat kan als je momenten van twijfel en aanvechting meemaakt in je leven. Als je leven enorm bedreigd wordt. Om je dan te binnen te brengen: stel je voor dat God er niet voor jou zou zijn! Wat dan? Dan staar je toch in een groot zwart gat? Dan is het leven toch doelloos en zinloos, koud en kil? Waar blijf je dan?

Maar wat een genade. Zo is het niet. En dan slaat die huiver om in opluchting. De pelgrims zingen het: de HEERE was juist bij ons en voor ons. Met andere woorden: we mochten achter Hem schuilen, want Hij sprong voor ons in de bres. Hij bewaarde ons. We zijn niet weggespoeld en weggevaagd, maar door de HEERE bevrijd en verlost. Opgelucht en blij halen ze adem!

Want waar ze van gered zijn, dat was verschrikkelijk. Dat blijkt uit de heftige beelden die volgen: mensen stonden tegen ons op. En als U HEERE niet bij ons was geweest, dan hadden ze ons levend verslonden. Zo hevig was hun woede. Dan had het ziedende water ons meegesleurd en overspoeld. Je kunt hierbij denken aan natuurgeweld dat immers ook levensbedreigend en alles vernietigend kan zijn. Maar meer voor de hand ligt dat het een beeld is van diezelfde mensen, want in vers 6 verspringt het beeld. Dan gaat het over de vogelvanger die een net spant om vogels te vangen. Dat beeld wijst ook op de mensen die hen wilden grijpen. In vers 4 en 5 is het verwoestende water het beeld van overrompelende snelheid waarmee de vijanden kwamen, zoals in de meidagen van 1940, de Duitsers ons land overrompelden, met als dieptepunt: het bombardement op Rotterdam, waarna ze dreigden ook andere steden te bombarderen. De Nederlandse regering gaf zich over. De bezetter ontnam ons de vrijheid. Het net van het nazisme en antisemitisme hield ons gevangen.

Is het u opgevallen dat vers 2 niet spreekt over vijanden, maar over 'mensen'? In het Hebreeuws staat daar het woord 'adam'. De naam van de eerste mens, die ook mens of mensheid betekent. Een naam die op ons allemaal van toepassing is. Psalm 124 laat zien hoe verschrikkelijk wij mensen ons na de zondeval kunnen gedragen. Ze worden getekend als zeemonsters en als vogelvallers. Maar hoe ze zich ook misdragen, ze blijven net zoals wij allemaal: een adam. Vandaar die bewuste aanduiding in deze Psalm. De wreedste nazi's waren tegelijk liefhebbende ouders. Ook zij waren mensen. Mensen die beulen en monsters werden: instrumenten van een duivels systeem.

Het is alsof de dichter hier zegt: verhef je maar niet boven zulke mensen. Ook wij kunnen veranderen in monsters, tirannen en beulen. Ze kunnen zomaar onze naam dragen. Ook in ons kan zo'n kwade geest schuilen die naar buiten kan breken, met alle gevolgen van dien. Ook wij kunnen een vogelvanger zijn met netten die zich spannen rondom onze eigen ziel en in het diepste van onze gedachten, maar ook in ons huwelijk, in ons gezin, in onze familie, in onze vriendenkring en zelfs in de kring van het werk en de kerk. Waarin de inzet is om mensen tegen elkaar op te zetten. Om relaties stuk te breken. Vertrouwen in elkaar te ondermijnen. Met als gevolg vervreemding en verwijdering, wantrouwen en achterdocht, angst en onveiligheid. Laten we daarom het woord van de apostel Paulus ter harte nemen: Wie staat, ziet toe dat hij niet valle, niet vervalle tot zoveel kwaad. Gods genade hebben we daarin hard nodig.

Zoals we ook die genade nodig hebben als we in de benauwde omstandigheden terechtkomen zoals Psalm 124 benoemt. Je ervaart blijdschap als de Heere je daaruit redt. Dan jubel je met vers 6: Geloofd zij de HEERE, Die ons niet overgaf tot een prooi voor hun tanden. Onze ziel is ontkomen als een vogel uit de strik van de vogelvanger; de strik is gebroken en wij zijn ontkomen. Ontkomen, gered worden, bevrijding ontvangen daarvan weten de pelgrims die op weg zijn naar Jeruzalem. De geschiedenis van Israël als volk getuigt ervan, de uittocht uit Egypte, de doortocht door de woestijn, de redding van het volk Israël in de tijd van Haman door koningin Esther, de bevrijding uit de ballingschap in Babel. Zij kennen het echter ook persoonlijk, die uitredding en bevrijding. Dit danklied is er op van toepassing. Zoals dat ook gold voor ons eigen land na de verschrikkelijk bezetting door die wrede en duivelse terreur van het nazisme tijdens de Tweede Wereldoorlog. Psalm 124 verwoordde precies de bevrijdende dank, de intense blijdschap, die naar boven kwam. Zoals dat ook in 2020 voor jezelf kan gelden, als je aan een ernstige ziekte ontkomen bent, als je een ernstig ongeluk overleefde, als een zware tegenslag je niet omver kreeg of als je bevrijd werd van een verslavende macht die je gevangen hield. De HEERE was bij je. Hij hielp je er doorheen en eruit. Hij deed je opgelucht ademen en zingen: Geloofd zij de HEERE.

Maar denk jij wellicht oké, ik snap die dankbaarheid en blijdschap, als je gered bent door de HEERE, maar hoe zit het met die ontelbare anderen die niet ontkwamen, maar gedood werden. Ik denk aan het aangrijpende verhaal dat ik las in het Kontakt over dr. J.W. van Putte die op 5 september 1944 die zijn leven gaf als huisarts terwijl hij bezig was om anderen te redden. Mooi dat deze Psalm tijdens de bevrijding in 1945 veel gezongen werd, maar al die mensen die wij deze week herdenken en die omgekomen zijn in het verzet, zongen dit lied niet mee! Ontroerend, dit lied van Israël over God die doet ontkomen aan de vernietiging, maar al die Joden en andere mensen dan die in de gaskamers de dood vonden tijdens de Holocaust? Was de HEERE niet bij hen? Dan klinkt zo'n danklied als Psalm 124 toch heel wrang? Dat kan het ook zijn als je denkt aan die geliefden die jijzelf moest verliezen aan de dood vanwege een ziekte of een ernstig ongeluk of verloren hebt aan het leven. Of als het water je in deze coronacrisis tot aan de lippen staat als je denkt aan het voortbestaan van je bedrijf. Klinkt Psalm 124 dan toch niet teveel als een 'mooi weer' Psalm?!

Nee, zeker niet! Zoals dat voor de hele Bijbel niet opgaat. Ik moet denken aan de drie vrienden van Daniël. Zij buigen niet voor het beeld van koning Nebukadnezar. Zelfs niet als de vurige oven, een verschrikkelijke dood hen wacht. Want na dat vonnis antwoorden ze: Als God ons daarin kan en wil bewaren, zal Hij dat zeker doen. Maar zelfs indien Hij dat niet doet, blijven we God trouw en Hem boven u plaatsen. Wij gaan niet op de knieën voor u! Nee, dit is geen 'mooi weer' antwoord. Dit is zelfs helemaal in lijn met Psalm 124: geloven in God die bij ons is. Hem vertrouwen, betekent niet dat je niets kan overkomen. Zo'n succesevangelie is niet Bijbels. Dit is wat God ons belooft: dat wie leeft in vertrouwen op Hem mag weten dat je zelfs in het uur van de grootste beproeving niet alleen bent. En daarom kan het toch, dat je in het leed dat je treft God grootmaakt en aanbidt. Zoals Paulus zingt

in Romeinen 8: Als God voor ons is, wie zal tegen ons zijn? Nee, ook hier geen mooi weer evangelie. Integendeel de donkere wolken van tegenspoed, benauwdheid, honger, armoede, gevaar en het zwaard kunnen je overschaduwen. Ja, zelfs de dood: met dat aangrijpende beeld van de schapen die afgevoerd worden voor de slacht. Maar 'in dit alles', zingt Paulus, niet ondanks of na dit alles, zijn we meer dan overwinnaars': in dit alles meer dan overwinnaars. Niet omdat wij zo sterk, zo stoer en gelovig zijn. Nee, omdat Gods liefde in Christus zo ver gaat is. Want Jezus liet Zich uit deze wereld wegduwen. Hij werd afgeslacht. Hij droeg al het kwaad van ons en zelfs de toorn van God over al dat kwaad aan het kruis. Hij ging de strijd aan met de vogelvanger, de duivel zelf. Hij ging daarin voor ons tot het bittere einde van de dood en de hel, maar Zijn Vader heeft Hem door de diepste verlatenheid en dood heen gehaald. Toen is de strik gebroken. Het net van de dood en het graf scheurde en Jezus ontkwam.

Het is Pasen geworden. Jezus heeft in Zijn kruis en opstanding de dood overwonnen, onze schuld verzoend en de duivel de definitieve genadeklap gegeven. Hij is aan de dood en het graf ontkomen, opdat wij door het geloof in Hem niet zullen omkomen. Ja de Heere Jezus, de tweede Adam, maakt je werkelijk vrij van zonden en van ongezonde bindingen, van verslaving en dwang, van angst en jaloezie. Je kunt bij Hem terecht als je daar nog steeds tegen vecht. Hij maakt je niet alleen vrij van alles wat je gevangen houdt, maar ook vrij tót een leven in dienst aan God en aan elkaar. Je wordt weer mens zoals God het bedoeld heeft: een mens met een hart vol vrede en blijdschap tot Gods lof en dienst bereid. Zo mogen we Psalm 124 in het geloof ook lezen en beleven vanuit Christus als een Paaspsalm. Hij bidt voor ons! Hij is op ons betrokken. In alles en in alle omstandigheden.

Want zo zegt de slotregel van de Psalm het kernachtig: 'Onze hulp is in de Naam van de Heere, Die hemel en aarde gemaakt heeft. Over herhaling gesproken: elke kerkdienst klinken deze woorden aan het begin van de eredienst. Ja, dan al. We spreken daarmee uit dat de hele eredienst staat onder Zijn regie. We zijn op Zijn hulp aangewezen en verwachten alles van Hem. Hij is immers de Schepper van hemel en aarde en daarmee ook ons leven. Zonder Hem zouden we er niet zijn. Zonder Hem zijn we niets. Onze hulp is daarom in Zijn Naam. Dat diepe geloofsbesef moeten we ons telkens weer te binnen brengen. Zondag aan zondag. Week na week. Tot onze laatste ademtocht. Nu beleven wij deze woorden als een gebed. Maar het is ook een geloofsbelijdenis, waarin we uitspreken dat we het helemaal en alleen verwachten van onze Schepper en HEERE. Van Hem die Zijn Naam waarmaakt: Ik ben die Ik ben, Ik ben erbij of Ik zal er voor jou zijn. Dat is Zijn Naam. Hij is de God van het verbond, Die trouw blijft aan Zijn volk en aan Zijn gemeente. Het is dan ook een bevrijdende belijdenis. God is geen verre anonieme macht, maar onze Schepper. Je bent door Hem gekend en bemind, gewild en begenadigd. Hij heeft je niet voor niets geschapen, maar gemaakt om te leven in Zijn liefde. In Hem geloven betekent: je staat er niet alleen voor. Het leven is niet zinloos. De toekomst is niet hopeloos. Je bent geen slaaf meer van onvoorspelbare machten en krachten, want Hij is je hulp. Belijd je het mee?! Onze hulp is inde Naam van de HEERE, Die hemel en aarde gemakt heeft. Ds. A.F. Troost zegt ergens: Soms als ik deze woorden gesproken heb aan het begin van de dienst, krijg ik de neiging direct daarna de zegen uit te spreken, alsof de dienst al is afgelopen. Dan denk ik: wat moet ik nu nog verder zeggen? Alles is eigenlijk al gezegd. Alles. Werkelijk alles. Wat wil je nu nog meer weten dan te geloven dat je hulp is van de HEERE?! Gezegend ben je als de God van Israël je hulp is en als je deze Heere kent en volgt. Dan is je leven geen lied van neergang, maar van opgang. Dan ben je werkelijk vrij in Christus! Amen